

KAPOT

JOOST II SICKENGA

PERSONAGES

NOËI: *Een jongeman.*

ENGEL: *Een oudere man.*

PROLOOG

ENGEL

geluid
horen
is een geluid
dat ik maak

geluid
woorden
woorden die ruisen als schelpen
schelpen die ruisen
al zijn ze de zee niet

woorden
stapelen
muur?
geen muur
nee, een poort
alleen een poort
een boog zonder regen
die bouwen we
woord voor steen, steen voor woord

'deur'
is een steen
'twee'
is een steen
meer stenen:
'wachten is een woord dat ik niet ken
wachten is het woord dat ik ben'

'Jacob'
is een steen
hier, pak aan
en leg 'm daar neer
dan beginnen we

EEN

NOËI

'hé, psst, Noël'
'...'
'hé, het is dag jongen'
'weer dag?'
'niet weer, nieuwe dag'

ik richt me op

mijn elleboog maakt in de matras
een kuil
die zich meteen vol zuigt
met de gadver
omgevallen koffie

'goedemorgen,' zegt Jacob
'ja-ja,' zeg ik
'als er iets goed kan zijn
kan dat alleen maar morgen zijn
is er nog koffie?'

ENGEL

dit is de kamer
daar vindt het plaats
dit zijn de mensen
het zijn er twee
is beter
praat de één
kan hij altijd denken
dat de ander luistert

dit is de kamer
daar vind het, nee
de twee mensen nemen plaats
vanzelfsprekend
dan weer schurend, knarsend
hoe dan ook
afgelopen nacht sliepen ze
in elkaars verlengde
kruin tegen kruin

NOËI

vier uur in de ochtend
Jacob, hij stapt uit bed
zoekt, vindt, steekt een sigaret op
ik wacht op de hoest na de eerste haal

'hou toch op man'
Jacob zegt: 'zo ben ik'
'dan verander je'
Jacob zegt: 'jij hebt al zo vaak
je leven gebeterd, jij bent uitmuntend'
'ladida lala, mag ik een haal?'
Jacob zegt: 'slapen jij'
'ach toe, geef me een trekje'

ENGEL

dit is de kamer de volgende ochtend
de matrassen liggen langsij

Noël kijkt naar de kamer
de deur waar glas in zat
is dichtgemaakt met
een verhuisdoos
daarop zwarte tekens
letters, ondersteboven
de pijl wijst naar beneden
de paraplu verzamelt regen
en het glas, op de kop
is niet te vullen

Noël ligt er vanaf zijn matras naar te kijken
Jacob stapt uit bed, staat op
Noël lacht om zijn altijd onverwachte
onhandigheden
ditmaal met de deurpost
kijkt dan weer de kamer rond
zijn ogen weerkaatsen de tijd
over twee dagen zullen ze hier
weggaan

dit was een kamer

TWEE

ENGEL

de wijzer duwt elke minuut omver
zo gemakkelijk
men zit in kuipstoeltjes van plastic
vier op een stalen frame
men loopt langs, traag
speelt met de papiertjes van zuurtjes
er wordt niet gezogen
maar gekauwd op de zuurtjes

lezend of bladerend in een tijdschrift
rokend achter een stapel koffers
kijkend naar de andere kant
de hal
over de gepolijste stenen
holt een jochie, de sandalen
kletsen op de vloer, hoofden
draaien zijn richting op
en deze mevrouw loopt echt zo langzaam mogelijk

NOËI

de hele wereld wacht
in elk land, elke stad

iedereen wacht
de mensen gluren naar elkaar
dag in: 'wat doet die?'
dag uit: 'en hoe is het met?'
vervelend: 'we bellen snel'
saai
de hele wereld wacht
misschien gebeurt er nog wat
gebeurt er niets
waarom wachten
op wat

'wachten'
zegt Jacob
'je leest een boek terwijl je wacht
gaat naar de wc terwijl je wacht
je kan alles doen
terwijl je tegelijkertijd
nog iets doet: je wacht'

Jacob zegt
'de hand hangt in de lucht
in alles
alles wat ik mij herinner
hangt ze daar
die hand
in de lucht
boven de trommel'

'en nog nooit een klap?'
vraag ik
'nog nooit'
'je wacht?'
'ja'

'de hele wereld wacht
wachten is nutteloos'
zeg ik
zegt hij
'wou jij van nut zijn?
mijn God, wat een leven'

DRIE

ENGEL

ze hebben in menig station
op de trein gewacht
in de trein gewacht tot ze er waren

aan de haven gezeten tot de boot vertrok
de nacht uitgezeten tot de dag er was

koffie met cognac drinken
staand aan weer een andere bar
om de twee uur
omdat de chauffeur dan moet stoppen
dat is het leuke van een bus
'al blijft het een vrachtwagen'
zegt Jacob, die zijn bezwete benen
van de bekleding los ritst
alsof zijn velletje er tussen zit
het koord van het kompas
waarmee hij zat te spelen
om zijn pols

het kompas, dat nu los bungelt
daar zit een barst in
het water is eruit gesijpeld
en de naald, niet langer geremd
tolt om en om
onrustig

stopt de bus
staat die stil want
er komt een sirene aan
met een zwaai aan het koord
vangt Jacob het kompas in zijn hand
Noël kijkt op
de bus, Jacob's hand, het kompas
alles is roerloos behalve
de trillende naald
die wijst het noorden aan, daar
waar ze het geen van beide hadden gedacht

de naald begint te tolleren
als de chauffeur gas geeft zegt Jacob
'we zitten niet stil genoeg'

NOËI

een kamer in mijn hoofd
waar het goed vertoeven is
die zoek ik
het is zo warm
deze hitte maakt je een zwetende kaas
deze hitte wil vergeten worden
we wachten hier
en tarten het ongeduld
tot het opensplijt

een kamer in mijn hoofd
waar de klok niet elke minuut drupt
die zoek ik

VIER

ENGEL

nu liggen ze op een staalplaten dek
in de beschutting van een reddingsboot
de groene verf op het dek
heeft op veel plaatsen
roest korsten
Noël zit er aan te pulken
Jacob slaapt al

NOËI

Jacob is wakker geworden en
hoest natuurlijk
ik merk het
aan hoe hij hoest
'moet ik nu gaan vissen naar wat er is?'
'nee hoor,' zegt Jacob
'niet? hoezo niet'
'je hebt me al aan de haak geslagen'
'wil je er van af?'

ENGEL

het dek trilt in de maat
met de stampende motor
pompend hart, hard
de deining geeft te denken
is het de zee die ademhaalt

toen ze elkaar net kenden
heeft Noël zitten kijken
hoe een eenjarige
op de op-en-neer
in-en-uit ademende buik van Jacob
in slaap viel

Noël herinnert zich dat
de kamer waar ze toen waren
daar hebben ze de eerste keer gevreeën

VIJF

ENGEL

stijve pikken in de lak van een kast
gekrast
data, namen, kut, een hart
een bliksemschicht
de kamer is goedkoop
en per uur te huur
Noël met de matras op de grond
Jacob in het bed met de slappe vering
dat ligt beter met gekneusde ribben
gisteren hadden ze ruzie
'dan volgt nu de lijdensweg naar het lichtknopje'
Jacob zegt niks
of was de ruzie vandaag?

NOËI

vraag ik Jacob wat er is
is het stil
'wat denk je?'
hij zegt niks
dan:
'dat ik misschien beter andersom kan gaan liggen'

ja daag, ga maar
neem je een das mee?
nee ik laat niet merken dat ik
nee ik wil niet praten
zeg je iets kloterigs
streel je me
als ik me afwend
even later liggen we te vrijen
van dat ik jou en jij mij
en ik jou en
houden we allebei op
is er iets veranderd?

we merkten het precies tegelijkertijd
je vree niet meer
ik liet me aftrekken, glee er op uit
nee ik vree niet meer, sorry

ENGEL

Jacob gaat roken
het leuke van sigaretten
vindt hij
is dat als je ze in het donker rookt
het licht van de sigaret
je laat zien waar de asbak is

waar je de sigaret in uitmaakt

NOËI

ik weet waar je bent
jij weet dat van mij
onze handen houden ons vast en
ik kijk
hoe je steeds vaker knippert
ik weet waar je bent
zie je leven
jij ziet het mijne
dat jij weet is

vanmiddag heeft Jacob gevraagd
mij
om te blijven, hij
zou dan lief voor me zijn, het is
niets voor hem
om zoiets te zeggen

ENGEL

dit is de nacht
braken, kreten slaken
ze pissen naast de pot
sheel van de drank
stank voor drank
spraakmakende drank
de kots ruikt zuur
ze noemen elkaar van alles
en nog wat
aarskussertje, olifant, leuk, vingertje
het is vergif
als alles
alle teveel is vergif

ZES

NOËI

je hebt een naam
als ik die noem
dan kijk je op
ik zeg:
'Jacob
hier ga zitten
dat muurtje staat er toch
wie van ons
zag de ander eigenlijk eerder
toen, de eerste keer

dat we elkaar zagen'

'terug?'

'ja laten we maar gaan'
hij staat sneller op dan ik
zo is het altijd geweest

Jacob is de naam
en die noem ik
niet zomaar
Jacob kijkt me aan
nu weet ik niet meer
wat ik zeggen wou
we lopen verder
ik kan niet aldoor naar hem kijken
anders struikel ik
in een reflex pakt Jacob mijn elleboog
ik keek toch
'waarheen?'
'terug natuurlijk'

als hier zoveel zou staan
als ik me weet te herinneren
zou hier heel wat meer staan

dat is van vroeger
vroeger toen

kom, terug
wie van ons zag de ander eerder?
je weet het niet
begin ik over hoe het begon
dan kunnen we elkaar in die herinnering ontmoeten
dat weet je, zo goed als ik
jij zag mij en ik zag
tegelijkertijd dus, jou
ik weet niet waarom ik je herkende
je sprak de andere op een gemakkelijke manier toe
ach, jou hoef ik niet te vertellen waarom je mooi
en mooi was

toen
vroeger is van toen
niet van mij

'Jacob'
ik zeg en doe mijn ogen dicht
'met jou wou ik es praten'
je streelt
als we stoeien

je bent sterker dan ik
maar ook bang om me pijn te doen

ENGEL

met Jacob die telkens
'nog maar een beetje dan' wil
zuipt Noël zich het hoofd zo vol
zo zwaar laat hij het liggen
op zijn knieën
Jacob zegt: 'kom Noël, we gaan naar bed
dit is ook niks zo'

een snee knijp je dicht
het bloeden moet stoppen
zo omhelst Noël Jacob

ZEVEN

ENGEL

breekpunt

NOËI

'bye-bye is bye-bye'
zegt Jacob
'wat bedoel je?'
'het is de ene kant op
of de andere
niet heen en weer
bye-bye is bye-bye'
zegt Jacob

ENGEL

spreken met de tongen
waarmee je kussen wou

'ik zal je missen'
zegt de één
'ik jou ook'
zegt de ander

nu heeft Jacob weer het woord
maar hij zegt het niet

Noël kijkt de andere kant op
en zingt de verte
'ruil met de meeuw'

NOËI

het breekpunt
de dag dat ik wegga
vertrek uit een huis vol achterblijvers
bombastisch roept Jacob
dat iedereen moet komen zwaaien

als ik wegga
onhandig
één voor één, woord voor woord
vertellend dat ik dan nu dus ga
natuurlijk
nadat ik heb staan twijfelen
of ik hun gesprek wel
op dat moment kon onderbreken
of anders nu dan, nu dan

en Jacob maar roepen
dat iedereen moet komen zwaaien
bye-bye

ACHT

ENGEL

hier is Noël alleen
dat is de punt die hij zet
hier is het koud
deze kamer is hem onbekend
van de vreemde die
hier eigenlijk woont
kent hij alleen de stem
gaat de telefoon
dan hoort hij elke keer
'you have more
or less
two minutes'

twee minuten is te lang
twee minuten is te kort

het is Noël
hij trilt
en tilt met die handen
in de douchecel
de spiegel uit de haken
de kraan loopt, water stroomt, damp
water beslaat op de koude tegels

het is Noël
en hij weet het van zichzelf
Noël die de spiegel
uit de bevestiging bevrijdt
neerzet op de badkamer vloer
hard op hard
dus staat hij daar
dus staat de beslagen spiegel daar
gaat hij zitten, hierzo, en
richt de douchekop
de straal spoelt
de damp van de spiegel
hij kijkt in zijn echo

dat is de punt die hij zet

NEGEN

ENGEL

in een dorp
de hoofdstraat
loopt hij langs de anderen
staat hij stil
lopen de anderen voorbij

hij zegt: 'Jacob'
zomaar
niet voor anderen
tegen zichzelf

hij staat stil
hoort wat Jacob zei
'wat je zegt, na zoveel jaar samen
je kan niet elke dag dezelfde soep eten'
en toen had Jacob in zijn handen geklapt
de ene op de ander
klap
'neuken is neuken'
daarna: de ander op de één
ditmaal schoof hij ze van elkaar af
geen geluid
'maar lief, lief is...'

staat hij stil
de eerste keer dat hij met Jacob vree
zijn moeders dagcrème
glijmiddel
jaren daarna nog

kuste hij haar goedemorgen dan

NOËI

vanochtend
ik liep terug van het dorp
er lag
ergens langs de kant van de weg
lag een vos
een dode vos waarvan het grootste deel
was weggevroten door
of bedekt met
wormen
duizenden, kleine, krioelende wormen
één konstante
wulpse beweging van witte sliertjes
heupwiegend

ik vond die wormen, die wormen
gaan dood als de vos op is

ENGEL

omgevallen wijn

ergens is een kamer
met karton in de deur
op het karton de zwarte silhouetten
van de omgekeerde pijp
de regen-verzamelande paraplu en
het niet te vullen glas

de ramen, twee, lieten zien
de binnenplaats omringd
door een muur die verklapte
zwijgzaam
hoe er door de jaren heen
werd gebouwd, steeds
hoger

er lag een boot tussen
de droogte van planten die enkel
in de lente groeiden
die zomer was het schroeiend heet

de boot was geel, blauw en lek
onder elkaar noemden ze het huis
'de klippen'

ze hebben wel eens zeemansknopen
in de spaghetti gelegd
toen bleek dat ze vroeger

het zelfde boek over Robinson Crusoe
hadden gelezen
volgende ochtend, de spaghetti
pulp in de omgevallen wijn en

TIEN

NOËI

en al deze herinneringen
blijven vallen
en vallen
vallen laag, lager
zo verdwijnt de diepte
in haar eigen put

ENGEL

halverwege de berg
beneden is het dorp
daar doet hij boodschappen
met een rugzak vol kaas en brood
sinaasappelen steelt hij onderweg
klimt hij langs de beek
naar boven
halverwege de berg is hij er

NOËI

de maan is gelul
je mag je sentimenten koesteren
maar vergeet niet
dat alleen het feit dat je vertrok
jullie nog kon verleiden tot samenzijn
om je er mee vol te gieten
zolang het nog kon

een hersenloze poging
een voorschot te nemen op
een voorraad te maken van
van?

ENGEL

overdag gaat hij lopen
over paden die onvindbaar zijn
omdat alles is platgetrapt
alleen in zijn hoofd
is nog niemand geweest

NOËI

er zijn foto's

van schoorstenen
wel dertig meter hoog
die vallen
elke steen hangt tussen hemel en aarde
tussen
fascinerend

tussen twee
is een grens

ENGEL

Noël zit op een nacht thuis
zoals je thuis zit met een fles wijn:
in een leeg huis
niet eens dronken
nogmaals legt hij het uit
'het rare is dat Jacob
kijk, ik weet
weet dat de aarde rond is
kan dat nu niet even laten zien
door de aarde rond te lopen
maar ik weet het
verder niet
bij Jacob ook
ik weet dat er ergens een Jacob was
verder niet'

NOËI

tussen twee
was een grens
en die grens
was als de schemer
zij hing er zo tussen in
zij hing aan vleugels

de rest is gelul

ELF

NOËI

er is een kamer
anders dan alle anderen voorheen
er is een kamer
waar bijvoorbeeld stenen
drijven

ENGEL

wachten

de hand hangt in de lucht
wachten
het is stil
nu: zie hoe de hand
bij wijze van teken
omhoog gaat
klaar?

zie dan
een boom
de hand, het teken
langzaam spant de kabel
de kabel aan een tractor
de tractor in de vooruit
de hand valt
de tractor gaat rijden

de boom
je zou een kreet verwachten
of schrik in de ogen
maar ze helt, langzaam
en is dan gevallen

EPILOOG

NOËI

fluister
met verlegen woorden
maar stotter niet

stenen?
nee, geen muur
een verte
waar alles vertekend samenkomt

wachten?
nee
naar buiten
door de ogen
ben zo groot niet
heus het kan
door mijn ogen

'buiten'
is de laatste steen
hier zijn geen stenen meer
elk woord van de poort
is gehoord

er door
aan voorbij gaan
naar buiten